

Sygn. akt II UK 700/15

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku M. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy M. S. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 19 września 2014 r., oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. Inspektorat w K. z dnia 30 października 2013 r., odmawiającej mu prawa do emerytury górniczej wobec braku udokumentowania 25 lat pracy górniczej i równorzędnej.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że pracy, wykonywanej przez wnioskodawcę w P. „A.” S.A. w T. w okresie od dnia 1 kwietnia 1993 r. do dnia złożenia wniosku o emeryturę na stanowisku ślusarz - spawacz w oddziale warsztatów mechanicznych, nie można zaliczyć do prac wymienionych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w

sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8, dalej jako rozporządzenie z dnia 23 grudnia 1994 r.). Z poczynionych ustaleń wynika bowiem, że w tym okresie wnioskodawca wykonywał prace związane z naprawą części maszyn podstawowych, a konkretnie zajmował się regeneracją agregatów pompowych. Prace te wykonywał na hali warsztatowej, a jedynie sporadycznie, w razie awarii maszyn lub konieczności demontażu części, wykonywał także prace poza halą warsztatową na odkrywce. Z dniem 1 sierpnia 2010 r. doszło wprawdzie do zmiany nazwy stanowiska pracy na „spawacz maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce”, jednak charakter pracy wnioskodawcy nie uległ żadnej zmianie. Nadal wykonywał on swoje obowiązki na hali warsztatowej, zajmując się regeneracją pomp. Jedynie okazjonalnie był on kierowany do pracy przy usuwaniu awarii na odkrywce. Nie sposób więc przyjąć, że jako ślusarz spawacz, był zatrudniony stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót remontowych. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że wprawdzie nie ma legalnej definicji odkrywki, ale nie budzi wątpliwości, iż pod pojęciem „zatrudnienie na odkrywce” chodzi o zatrudnienie w terenie, gdzie prowadzone jest wydobywanie i transport złoża. Zatrudnienie na hali warsztatowej nie spełnia tych wymogów, nawet jeśli jest to praca wykonywana dla potrzeb tego wydobywania, skoro za pracę górniczą na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego uznaje się wyłącznie zatrudnienie przy pracach bezpośrednio łączących się z procesami związanymi z wydobywaniem kopalin, polegającymi na pozyskiwaniu złóż siarki i węgla brunatnego, a więc prace ściśle górnicze, do których zaliczono roboty górnicze przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. W konsekwencji, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wnioskodawca wykazał jedynie 13 lat, 2 miesiące i 14 dni okresów pracy górniczej w wymiarze pojedynczym i równorzędnej z pracą górniczą określoną w art. 50c ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748), zamiast wymaganych 25 lat pracy górniczej i równorzędnej (art. 50a tej ustawy).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca M. S. Zaskarżając wyrok w całości, wniósł o jego uchylenie w całości, uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości, zniesienie postępowania w obu instancjach, rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego, a także o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia:

1) przepisów prawa materialnego tj.: art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z pkt 11 i 32 wykazu stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą, stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r.:

- przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że skarżący wykonując pracę ślusarza - spawacza, mechanika maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce, operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na odkrywce, mechanika maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce, spawacza maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce nie wykonywał pracy górniczej stale w rozumieniu tych przepisów, oraz zaniechanie przez Sąd wyjaśnienia pojęcia „bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych”,

- przez pominięcie, że dla oceny czy skarżący pracował na stanowisku uprawniającym do emerytury górniczej, mają znaczenie przede wszystkim rzeczywiście wykonywane zadania pracownicze, a nie miejsce ich wykonywania,

- przez błędną wykładnię pojęcia „odkrywka” i przyjęcie, że praca na odkrywce to praca na wyrobisku, podczas gdy przez to pojęcie należy rozumieć odkrywkowy zakład górniczy, zespół terenów i obiektów, a nie same wyrobisko, tym samym warsztat maszynowy, w którym niekiedy skarżący dokonywał remontów głównych i podstawowych agregatów i urządzeń, znajdujący się w odległości 100 m od wyrobiska, będący integralną częścią odkrywki,

- przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że za pracę w charakterze górniczym nie można uznać pracy związanej z remontami maszyn, choć zgodnie z cytowanym wyżej pkt 11 i 32 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r., tego typu pracę są zaliczane do prac górniczych,

- przez jego błędną wykładnię i zaniechanie zaliczenia wykonywanej przez skarżącego pracy do pracy uważanej za pracę górniczą, chociaż zgodnie z dokumentem – „Przebieg wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą”, jego praca została zakwalifikowana przez pracodawcę według odpowiednich stanowisk pracy wymienionych w załączniku 2 lub 3 dział III do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r.

2) przepisów postępowania tj.: art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. z art. 391 § 1 k.p.c.:

- przez przyjęcie, że podstawą ustalenia czy praca jest wykonywana na odkrywce decyduje osobowy materiał dowodowy (zeznania świadków), choć winien zadecydować rodzaj i charakter pracy wynikający ze stanowiska uzgodnionego w umowie o pracę, świadectwie pracy bądź też zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu,

- przez nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z ograniczeniem do powołania argumentów wskazanych przez Sąd pierwszej instancji, a nadto przez nieustosunkowanie się przez Sąd Apelacyjny do wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie i pominięcie tych, które potwierdziły wykonywanie przez skarżącego *stricte* górniczej pracy tj. pisma z dnia 22 września 2003 r. Wyższego Urzędu Górniczego, zarządzenia nr [x] wraz z wykazem pracy stanowiącym załącznik nr 1, stanowiska Zarządu NSZZ G. z dnia 27 marca 2013 r., co doprowadziło do braku kontroli instancyjnej oraz przebieg wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą,

- zaniechanie wskazania w jakim okresie, liczbie godzin w miesiącu, skarżący przebywał na odkrywce, tj. częstotliwości jego wyjazdów interwencyjnych,

- zaniechanie zasięgnięcia opinii biegłego w sytuacji, gdy ocena czy skarżący pracował na odkrywce w charakterze frezera, mechanika obróbki skrawaniem i mechanika na odkrywce mogła wymagać wiadomości specjalnych z zakresu nauk o maszynach technologicznych i z zakresu górnictwa.

Za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia występowanie w sprawie istotnego zagadnienie prawnego sprowadzające się do pytania, czy praca skarżącego na stanowiskach „ślusarza - spawacza, mechanika maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce, operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na

odkrywce, mechanika maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce, spawacza maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce jest tożsama z pracą: mechaników maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz mechaników zatrudnionych w stałej grupie remontowej na odkrywce; rzemieślników i innych robotników zatrudnionych stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robot montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle określonymi w załączniku nr 2 pkt 11 i 32 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r.”.

Ponadto skarga jest oczywiście uzasadniona „bowiem Sąd powołuje się w treści uzasadnienia na okoliczność, że skarżący nie wykonywał pracy stałej na odkrywce, choć Sąd pierwszej i drugiej instancji nie wskazał na czym polega wykładnia pojęcia „praca stała na odkrywce” i nie wyjaśnił jaka była częstotliwość wyjazdów interwencyjnych skarżącego.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący wskazuje na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) i występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałyby stać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr

494134). Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych

przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Wniesiona skarga w żadnym zakresie wymienionych wyżej warunków nie spełnia, ponieważ skarżący jako oczywistą zasadność skargi przedstawił okoliczność braku wskazania przez Sądy obu instancji na czym polega wykładnia pojęcia „praca stała na odkrywce” i nie wyjaśnienia częstotliwości jego wyjazdów interwencyjnych, nie odnosząc się do jakiegokolwiek przepisu prawa.

Podobnie w przedstawionym „zagadnieniu prawnym” skarżący nie wskazał jakichkolwiek przepisów, na tle których miałyby się ono ujawnić. Sformułowane zagadnienie sprowadzało się wyłącznie do żądania, aby Sąd Najwyższy dokonał subsumpcji ustalonego stanu faktycznego (pracy wykonywanej przez skarżącego na poszczególnych stanowiskach) do pkt 11 i 32 wykazu stanowisk stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. Tym samym nie spełnia ono wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu, ponieważ w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym

znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467). Skoro w ramach przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący formułuje pytania bez odniesienia ich do jakichkolwiek przepisów prawa, to samo w sobie nie pozwala to na ocenę, czy przedstawione zagadnienie ma rzeczywiście charakter zagadnienia prawnego.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że stosownie do przyjętego orzecznictwa analiza pracy górniczej powinna koncentrować się na ustawowych warunkach pracy górniczej określonych w art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a nie na samej nazwie stanowiska pracy. Przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 117/16, LEX nr 2096712). W konsekwencji praca wykonywana na stanowisku wymienionym w wykazie stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. stanowi pracę górniczą uprawniającą do emerytury górniczej tylko wówczas, gdy odpowiada rodzajowi pracy określonemu w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., I UK 290/11, OSNP 2013 nr 1-2, poz. 16, LEX nr 1170218). Wobec tego o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 tej ustawy nie decyduje wewnętrzne zarządzenie pracodawcy lub protokół komisji weryfikacyjnej kwalifikujący określone zatrudnienie jako pracę górniczą i wystawione na jego podstawie świadectwo wykonywania takiej pracy, ale rodzaj faktycznie wykonywanej pracy odpowiadający wymaganiom ustawowym (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 r., I UK 128/13, LEX nr 1455718 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2011 r.,

I UK 331/10, LEX nr 811826; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/10, LEX nr 601991; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444, czy z dnia 12 maja 2010 r., I UK 30/10, LEX nr 590314). Podkreślenia wymaga, że według ustawowego rozumienia pracy górniczej określonego w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym dla spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa. Zatem ślusarz-spawacz, tylko wtedy uzyska uznanie zatrudnienia za pracę górniczą, gdy na odkrywce w kopalni węgla brunatnego pracował przy urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 381/10, LEX nr 1043983).

Jednak, jak wynika z ustaleń Sądów obu instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany, praca skarżącego w spornym okresie na stanowisku ślusarz - spawacz oraz spawacz maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce odbywała się co do zasady w hali warsztatowej, na odkrywkę skarżący jeździł sporadycznie, a wyjazdy te nie były nigdzie odnotowywane. A zatem nie wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, w tym na stanowiskach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.